13. Kojarzenie par i blokowanie wierzchołków

Ogólnie rzecz ujmując, zagadnienie optymalizacji dyskretnej polega na znalezieniu największej (lub najmniejszej) wartości funkcji $g : X \to \mathbb{R}$ na zbiorze skończonym X. Oczywiście można zawsze przejrzeć wszystkie wartości $g(x)$ dla $x \in X$ i wybrać tę największą, ale na ogół, jeżeli zbiór X jest duży, nie jest to dobry pomysł.

Dla zagadnienia 'szukamy $\max_{x\in X} g(x)'$ można czasami rozważyć inne zagadnienie, zwane dualnym postaci $\min_{y\in Y} g^*(y)$, które jest związane z wyjściowym w ten sposób, że $g(x) \leqslant g^*(y)$ dla dowolnych $x \in X$ i $y \in Y$. Przypuśćmy, że znaleźliśmy takie dualne zagadnienie oraz $g(x_0) = g^*(y_0)$ dla pewnych $x_0 \in X$ oraz $y_0 \in Y$. Wtedy udaje się jednocześnie rozwiązać oba problemy: dla dowolnych $x \in X$, $y \in Y$ mamy

$$g(x) \leqslant g^*(y_0) = g(x_0) \leqslant g^*(y),$$

więc funkcja g przyjmuje największą wartość w x_0, a funkcja g^* w y_0 przyjmuje wartość najmniejszą. Zastosujemy ten pomysł to problemu 'ile par można skojarzyć w danym grafie dwudzielnym'.

Definicja 13.1. Dla danego grafu dwudzielnego $G = (S, T, E)$, zbiór $B \subseteq S \cup T$ nazywamy zbiorem blokującym jeżeli $B \cap \{s, t\} \neq \emptyset$ dla każdej krawędzi $\{s, t\} \in E$.

Mówiąc obrazowo, każda krawędź w grafie jest zablokowana przez element z B, albo na wierzchołku 'lewym' z S, alno na tym 'prawym' z T.

Lemat 13.2. *Jeżeli M jest kojarzeniem par w grafie dwudzielnym $G = (S, T, E)$, a B jest zbiorem blokującym w tym grafie to $|M| \leqslant |B|$.*

Dowód. Każda krawędź z M jest zablokowana przez wierzchołek z B; różne krawędzie z M muszą być blokowane przez różne wierzchołki (co wynika z definicji kojarzenia par); stąd teza. □

W ten sposób widzimy, że problem ' znajdź minimalną ilość blokujących wierzchołków' jest dualny do zagadnienia 'znajdź maksymalne kojarzenie par' (oczywiście dla ustalonego grafu dwudzielnego). Jesteśmy gotowi na to, aby udowodnić, że algorytm szukania maksymalnego kojarzenia par w danym grafie dwudzielnym działa prawidłowo.

Twierdzenie 13.3. *Niech M bedzie kojarzeniem w grafie $G = (S, T, E)$. Jeżeli algorytm etykietujący nie znajdzie łańcucha alternującego, to M jest maksymalnym kojarzeniem w tym grafie.*

Dowód. Rozważmy moment zatrzymania się algorytmu etykietującego: niech $L \subseteq S \cup T$ będzie zbiorem tych wierzchołków, którym nadano etykietę (ang. *label*). Niech

$$B = (S \setminus L) \cup (L \cap T).$$

Sprawdzimy, że B jest zbiorem blokującym oraz $|B| = |M|$; na podstawie wcześniejszych rozważań pokaże to, że kojarzenie M jest maksymalne. Poniższe rozważania wygodnie jest śledzić na rysunku - przykładowy szkic znajduje się na końcu tekstu (ale lepiej zrobić własny). Kluczowe są dwa spostrzeżenia.

(1) Nie ma w grafie krawędzi $\{s, t\}$, takich że $s \in S \cap L$ i $t \in T \setminus L$ (nie ma połączeń pomiędzy lewą górną częścią i prawą dolną). Istotnie, taka krawędź nie może być w $E \setminus M$ bo wtedy algorytm nadałby etykietę wierzchołkowi t (jako że s ma etykietę). Z drugiej strony, jeśli $\{s, t\} \in M$ to s nie ma etykiety (*) (bo ma parę w kojarzeniu); s musi mieć więc etykietę t_1 dla pewnego $t_1 \in T \cap L$. Wtedy z s wychodzą dwie różne krawędzie należace do M, a to jest sprzeczne z definicją kojarzenia.

(2) Nie ma w M krawędzi $\{s, t\}$, takich że $s \in S \setminus L$ i $t \in T \cap L$ (nie ma w M połączeń pomiędzy lewą dolną częścią i prawą górną). Istotnie, gdyby taka krawędź była to s dostałby etykietę (t).

Uwaga (1) oznacza bezpośrednio, że B jest zbiorem blokującym; sprawdźmy, że $|B| = |M|$.

Dla każdego $s \in S \setminus L$ istnieje $t \in T$, taki że $\{s, t\} \in M$ (gdyby s nie miał pary to dostałby etykietę (*). Taki t musi spełniać $t \in T \setminus L$, co wynika z (2). Każdy $t \in T \cap L$ ma parę (inaczej, gdy etykietę dostaje wierzchołek bez pary, otrzymujemy łańcuch alternujący). Z konieczności (patrz (2)) istnieje $s' \in S \cap L$ taki że $\{s', t\} \in M$. Wynika stąd. że różne wierzchołki z B należa do różnych krawędzi z M. Stąd $|B| \leqslant |M|$ (nierówność w drugą stronę jest zawsze prawdziwa). $\square$

Zauważmy, że algorytm jest genialny: podał opis poprawności swojego działania oraz udowodnił poniższe twierdzenie.

Wniosek 13.4 (König & Egervary). *W grafie dwudzielnym minimalna liczna blokujących wierzchołków jest równa maksymalnej liczbie skojarzonych par.*

14. Twierdzenie Dilworha

Zilustrujemy pomysły z poprzedniego rozdziału innym zagadnieniem. Dla danego zbioru P relację $\preceq$ nazywamy relacją częściowego porządku jeżeli $x \preceq x$, warunki $x \preceq y$ i $y \preceq x$ implikuje $x = y$ oraz $x \preceq x, y \preceq z$ pociąga $x \preceq z$ dla dowolnych $x, y, z \in P$ (czyli relacja $\preceq$ jest zwrotna, słabo antysymetryczmna i przechodnia). Porządki częściowe tym się różnią od liniowego, że pewne elementy mogą być nieporównywalne; $x, y \in P$ sa nieporównywalne, jeżeli nie zachodzi $x \preceq y$ i nie zachodzi $y \preceq x$. Naturalnym przykładem częściowego porządku jest $\subseteq$ (na rodzinie podzbiorów ustalonego zbioru). Inny przykład: dla liczb naturalnych relacja $x|y$ (x dzieli y) jest częściowym porządkiem. Poniżej typowa ilustracja tego porządku na zbiorze wybranych liczb (rys. Michał Korch, MIM UW):

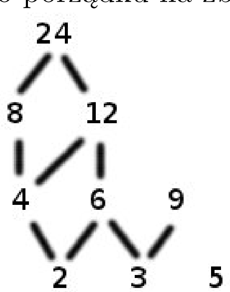

Definicja 14.1. W zbiorze częściowo uporządkowanym $(P, \preceq)$

(i) zbiór $C \subseteq P$ nazywamy **łańcuchem**, jeżeli C jest liniowo uporządkowany przez $\preceq$;
(ii) zbiór $A \subseteq P$ nazywamy **antyłańcuchem** jeżeli każde dwa różne element z A są nieporównywalne.

W przykładzie powyżej $A = \{4, 6, 9, 5\}$ jet antyłańcuchem; zbiór $C = \{2, 4, 8, 24\}$ jest łańcuchem.

Niech $(P, \preceq)$ będzie skończonym zbiorem częściowo uporządkowanym. Rozważmy zagadnienie, jaka jest maksymalna moc antyłańucha w P oraz dualne do niego zagadnienie, jaka jest minimalna liczba łańcuchów, na jakie można rozłożyć P. W przykładzie obie liczby wynoszą 4, proszę sprawdzić, i to nie jest przypadek. Dualność tych zagadnień wynika stąd, że jeżeli $P = C_1 \cup \ldots C_m$ jest rozkładem na łańcuchy to m ogranicza z góry moc każdego antyłańcucha A w P, jako ze $|A \cap C_i| \leqslant 1$).

Twierdzenie 14.2 (Dilworth)**.** *W skończonym zbiorze częściowo uporządkowanym maksymalna moc antyłańcucha jest równa minimalnej liczbie łańcuchów, na jakie ten zbiór można rozłożyć.*

Dowód. Możemy założyć, że nasz zbiór to $P = \{1, 2, \ldots, n\}$ z daną relacją częściowego porządku $\preceq$. Piszemy oczywiście $x \prec y$ jeżeli $x \preceq y$ i $x \neq y$.

Rozważymy zbiór $S = \{s_1, s_2, \ldots, s_n\}$ oraz $T = \{t_1, t_2, \ldots, t_n\}$ oraz graf dwudzielny $G = (S, T, E)$' gdzie definiujemy krawędzie z E poprzez warunek

$$\{s_i, t_j\} \in E \iff i \prec j.$$

Idea tej konstrukcji jest taka, że zarówno s_i, jak i t_i reprezentują element i zbioru częściowo uporządkowanego, przy czym s_i służy do zaznaczania, od czego i jest mniejsze, a t_i od czego i jest większe.

Dowód odwoła się do Wniosku 13.4 po sprawdzeniu dwóch faktów.

Teza 1. Jeżeli M jest kojarzeniem par w grafie G to P można rozłożyć na $n - |M|$ łańcuchów.

Istotnie, krawędzie z M jednoznacznie wyznaczają rozkład P na łańcuchy. Na przykład, jeżeli, dla $n = 4$ mamy $M = \{\{1, 2\}, \{3, 4\}\}$ to te pary tworzą rozłączne łańcuchy; jeżeli natomiast $M = \{\{1, 2\}, \{2, 3\}\}$ to łańcuchami są $\{1, 2, 3\}$ oraz $\{4\}$. Każda skojarzona przez M para automatycznie zmniejsza liczbę potrzebnych łańcuchów o 1; stąd teza.

Teza 2. Jeżeli B jest zbiorem blokującym w grafie G to w P istnieje antyłańcuch mocy $\geqslant n - |B|$.

Niech $B \cap S = \{s_{i_1}, \ldots, s_{i_k}\}$ i niech $B \cap T = \{t_{i_1}, \ldots, t_{i_m}\}$. Wtedy zbiór

$$A = P \setminus (\{i_1, \ldots, i_k\} \cup \{j_1, \ldots, j_m\})$$

jest antyłańcuchem: różne $i, j \in A$ są nieporównywalne jako że każda relacja między nimi jest zablokowana. Ponadto, $|A| \geqslant n - (k + m) = n - |B|$.

Z Wniosku 13.4 istnieje kojarzenie M i zbiór blokujący B, takie że $|M| = |B|$. Na podstawie Tezy 1 i 2 stwierdzamy, że w zbiorze P istnieje antyłańcuch równy co do mocy liczbie łańcuchów, na jakie można P rozłożyć. $\square$

Ilustracja do dowodu Twierdzenia 13.3